

Suriye'ye mi Bakmak, Suriye'den mi Bakmak?

Doç.Dr . Murteza HASANOĞLU

Suriye de neler olup bittiğini anlamak kolay görünmüyor. Sahnede olanların arkasında neler döndüğü çok sonraları anlaşılıyor. Suriye'deki iç savaş nasıl kimler arasında başlamıştı, aradan geçen zaman içinde kimler arasında bir savaşa dönüştü. Amaç neydi, kimler kısa bir süre sonra gerçekleşecek zaferin favorisi görünüyordu, şimdi yakın gelecekte dahi neler olabileceğini kim tahmin edebiliyor. Nihayetinde Suriye öyle bir karmaşanın yaşandığı bir hal aldı ki başka yerlerin, başka çekişmelerin yarattığı gerilimin boşaldığı bir yere dönüştüğünü söylemek yanlış olmaz.

Suriye iç savaşı gerek siyasi gerekse askeri açıdan yeni birçok yöntemi taktiği içinde barındırıyor. Olanları eksiksiz yorumlayabilecek nitelikli uzmanlara neredeyse rastlanmıyor. Yapılan analizler, yazılar, yorumlar ya oldukça dar bir kapsamda ya da siyasi hamaset gölgesinde gerçeklikten uzakta oldukça sık görünüyor. Burada da kapsamlı bir analiz ve yorum yapabileceğimiz iddiasında değiliz ancak bölgede yaşanan iç savaşların ve politikaların değişen çehresi ile ilgili kanıksanmış ama fark edilmemiş bir yaklaşımı öne sürmek, olaylar hakkında kafa yoran kişilere farklı bakış açıları sağlayabilir.

En önemlisi ayrıntı Arap Baharı olarak bilinen olaylar karmaşasının sonuçlarının Suriye iç savaşına zemin hazırlamış olabileceğidir. Suriye iç savaşı Arap Baharının son halkası değil bizatihi onun sonucunda geçilen başka bir sürecin başlangıcı olabilir. Arap Baharının

coğrafiyayı etkileyebilen temel sonucu Libya'da Kaddafi'nin ve Mısır'da Mübarek'in iktidardan uzaklaştırılması, ikisinde de siyasi yönetim geleneğinin devam etme imkânının kalmaması olduğu söylenebilir. Kaddafi Saddam'dan sonra Sünni Arap dünyasında münferit ve saldırgan politikalar izleyebilen ve izleyebilecek, siyaseti için ekonomik kaynak ayırabilecek bir güçtü. Ancak Libya şimdi kendi iç savaşına sürüklenmiş ve bölge siyasetinden tavsiye edilmiştir. Mısır, Sünni Arap dünyasında entelektüel liderliğe aday bir ülkedir ancak o da siyasi iç çekişmelere sürüklenerek yanı başında gerçekleşen çatışmalara müdahalede bulunabilecek içi birliğini kaybetmiş görünmektedir. Müslüman coğrafyasında sayıca fazla olan Sünni grubun, ya da burada bir benzetme yaparak takımın diyelim iki as oyuncusu sakatlanarak oyun dışında kalmıştır.

Aslında unutulmuş eski bir oyuncu daha vardır. Saddam'ın Sünni yönetime sahip Irak Devleti yerini Şii yönetime sahip bir devlete bırakmıştır. Sünni takımın forvet oyuncusu en önce takımdan çıkmak zorunda kalmış hatta yarı devşirilerek karşı tarafa geçmiştir. Irak ezeli rakibi İran'ın himayesine bırakılmıştır. İran ise önce nükleer sıkıntıdan sonra da uzun yıllardır süren ekonomik ambargodan kurtulmuştur. Şii tarafın has oyuncusu sakatlıktan kurtulup tam randımanla sahaya dönmüştür. Zannımız odur ki Şii ve Sünni Müslümanlar arasındaki güç dengesizliği dengelenmeye çalışılmaktadır. Ama bunları birçoğumuz münferit olaylar olarak algılamaktayız. Ayrıca bu yazdıklarımızdan Müslümanlar arasında ayırım yaptığımız anlamı çıkarılmamalıdır. Zira Sünnilik ve Şiilik arasında itikâdi bir fark yoktur. Farkı yaratan siyasi görüştür. Bunu söylemek gerginliği ve muhtemel çatışmaları engellemeyecektir ama "söylesek tesiri yok, sussak gönül razı değil".

Suriye iç savaşı Sünni ve Şii Müslümanlar arasında bir çatışmanın başlangıcına dönüşebilir. Ancak bu çatışmanın birden harlayıp birden söneceğini beklemek gerekir. Zira bu olayların öncesi Saddam'a kadar dayandırılırsa sonrasının nerelere kadar gidebileceğine dair iyimser bir tahmin yapılabilir. Suriye'de ise bu güne kadar olan bitenin özeti ülkede demografik bir

değişim yapıldığı, ülke eski haline gelemese de eskisine göre daha homojen küçük parçalara bölündüğüdür. Bu durum sürdürülebilir bir çatışmaya zemin sağlayacaktır. Rusya'nın yaptığı mevcut durumu, geline değişim durumunu sabitlemektir. Ülke içindeki gruplardan kimin ne yaptığı, ne söylediği, ne yapacağı mağripten meşrika bir dönüşüm yaşayan Müslüman dünyası içinde maalesef önemini kaybetmektedir.

Suudi Arabistan'ın ordu kurma faaliyetleri, bu ordunun da isminin "İslam Ordusu" olarak telaffuz edilmesi içinde bir ironiyi de barındırıyor. Zira bu ordunun başka bir dine mensup bir hasımla çatışması beklenmiyor. Yakın bir sürede bu girişimin vücut bulmasını ve bir icraatının olmasını beklememek gerekir ancak bu siyasi eğilimlerle orta vadede de kaçınılmaz görünmektedir. Peki, neden birbirine düşmesi bekleniyor bu insanların. Spekülatif bir tahmin olsa da bunda petrolün varlığından ziyade yokluğunun veya değersizliğinin hakim olduğu bir geleceğin önemli payı olabilir.